

สารานุกรม

ข้อคิดเกี่ยวกับทิศทางและหลักสูตรทางรัฐประศาสนศาสตร์ กรณีของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเอกสารสำหรับประกอบการอภิปรายในการแก้ไขหลักสูตรของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ การแก้ไขหลักสูตรเป็นเรื่องสำคัญที่สถาบันการศึกษาทุกแห่งจะต้องสนใจแบบต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการก้าวหน้าของวิชาการและความต้องการตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้การแก้ไขหลักสูตรยังอาจใช้เป็นแนวทางในการรับอาจารย์ใหม่ตรงกับความต้องการของคณะและการจัดโครงการในการพัฒนาอาจารย์ต่อไป

บทความนี้แบ่งออกเป็นสองตอน ในตอนแรกผู้เขียนจะชี้ให้เห็นถึงปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรปัจจุบันที่กำลังใช้สอนอยู่ในคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ข้อดีข้อเสียของหลักสูตรนี้ ในตอนท้ายผู้เขียนจะได้เสนอถึงทิศทางและภาพพจน์ใหม่ของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ แนวทางของหลักสูตรที่ควรจะเป็นและกำลังของคณาจารย์ ตลอดจนการพัฒนาอาจารย์ต่อไป

หลักสูตรปัจจุบันที่ใช้สอนในคณะรัฐประศาสนศาสตร์

หลักสูตรของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่ใช้สอนในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ได้แก้ไขมาแล้วสองครั้ง หลักสูตรอันแรกคือหลักสูตรที่ใช้สอนเมื่อครั้งคณะยังเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเน้นการสอนในแนวโบราณตามแบบอย่างของสหรัฐ ฯ ในสมัยหนึ่ง (Orthodox American Model) ซึ่งเรียกกันว่า core offerings หลักสูตรดังกล่าวจะศึกษาหนักในเรื่องของการบริหารงานองค์การ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานคลัง มีวัตถุประสงค์จะผลิตคนไปทำงานในหน่วยงานช่วยเช่นเป็นบุคลากร หรือพนักงานงบประมาณมากกว่าจะไปเป็นนักบริหารในหน่วยงานหลัก หลักสูตรอันที่สองได้แก้ไขจากอันแรกมาสนใจในเรื่อง “การพัฒนาเป็นจุดศูนย์กลาง” (development focus)¹ เมื่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์ได้ย้ายมาสังกัดใหม่ที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ แม้จะมีการแก้ไขจากแนวการสอนเดิมที่เน้นหนักในก้าน

¹ ดู จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, “การพัฒนาหลักสูตรทางพัฒนบริหารศาสตร์ : กรณีของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,” *พัฒนบริหารศาสตร์*, ปีที่ 9, ฉบับที่ 2, (เมษายน 2512), หน้า 290.

ประสิทธิภาพมาสู่แนวใหม่คือการพัฒนา แต่หลักสูตรอนที่สองนี้ก็มิได้จะสมบูรณ์ เพราะมีเวลา การแก้ไขที่จำกัดมาก² ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ทางคณะได้แต่งตั้งกรรมการขึ้น 4 ท่าน ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ชูป กาญจนประกร ศาสตราจารย์อมร รักษาาศย์ ดร. จักรกฤษณ์ นรนิติผลตุงการ และ ดร. เจมส์ คับบลิว เดวิส ยูเนียร์ เพื่อพิจารณาแก้ไขหลักสูตรใหม่³ ซึ่งเป็นหลักสูตรฉบับที่ใช้สอนอยู่ในปัจจุบันนี้

หลักสูตรปัจจุบันที่ใช้สอนอยู่นี้เป็นหลักสูตรที่มุ่งในด้านการแก้ไขปัญหาในการบริหารงาน สาธารณะ นโยบายสาธารณะ และการบริหารงานภายใต้สิ่งแวดล้อมที่กำลังพัฒนา เพื่อที่จะเข้าใจถึงปรัชญาของหลักสูตรนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสำรวจเอกสารแนวความคิดของคณะกรรมการชุดนี้ ซึ่งอาจสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ประการแรกก็คือ หลักสูตรนี้ให้ความสำคัญกับทฤษฎีน้อย กรรมการท่านหนึ่งคือ ดร. เดวิส ให้ความเห็นว่า นักบริหารไม่จำเป็นจะต้องสนใจทฤษฎี (theory) หุ่น (model) หรือ แนวความคิด (conceptual framework) และการสะสมตัววิชาความรู้ (body of knowledge)⁴ ในทัศนะของนักวิชาการชาวอเมริกันผู้นี้ทฤษฎีเป็นเรื่องที่มองเห็นได้ยาก (abstraction) ซึ่งหาประโยชน์ไม่ได้สำหรับนักบริหารซึ่งเป็นนักปฏิบัติการ เขาเห็นว่าทฤษฎีหรือหุ่นเป็นการมอง ปัญหาที่ไม่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ข้อสำคัญก็คือนักบริหารไม่สามารถใช้หุ่นดังกล่าวไปแก้ ปัญหาการปฏิบัติงานได้ ข้อที่ร้ายที่สุดก็คือ เดวิสเห็นว่านักสังคมศาสตร์ที่สนใจการสร้างทฤษฎี ก็เพื่อต้องการให้คหุหุจะ ได้คึงคุดเงินที่ให้สำหรับการวิจัย จึงเป็นสาเหตุอันหนึ่งที่บังคับให้นัก สังคมศาสตร์เสนอทฤษฎีหรือแนวความคิดใหม่ ๆ มากกว่าการเสนอเรื่องที่เป็นประโยชน์ เป็น ปัญหาของทางราชการและมีข้อมูลที่น่าสนใจ นอกจากนี้เดวิสยังชี้ให้เห็นว่าสาเหตุของการนิยม สร้างทฤษฎี ก็คือความเชื่อของคนโดยทั่วไปว่าทฤษฎีเป็นของสูงส่ง เป็นกิจกรรมของคนมีความรู้ ส่วนการเก็บข้อมูลที่มีประโยชน์มาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาคือเป็นวิถีทางของคนธรรมดาสามัญ ในทัศนะของเดวิส เขาจึงไม่เห็นด้วยกับพวกสร้างทฤษฎีเช่น Riggs, Parson หรือ Almond ตรง กันข้ามเขากลับสนับสนุน La Palombara ที่กล่าวโจมตีทฤษฎีต่าง ๆ ในสังคมศาสตร์โดยเฉพาะ

² เล่มเดียวกัน

³ ดู NIDA, "A Proposed Curriculum for the School of Public Administration, NIDA"

⁴ ดู James W. Davis Jr., *Generality and Reality : Observations on Instruction and Abstraction in Politics and Administration (mimeographed)*

อย่างยิ่งทฤษฎีในระดับมหภาคว่าไม่มีประโยชน์อะไรสำหรับนักบริหารที่สนใจเรื่องนโยบายสาธารณะ และการแก้ไขปัญห⁵ เดวิสเห็นว่าทฤษฎีมีแต่จะสร้างความสับสนและความไม่เข้าใจมากกว่าที่จะช่วยนักบริหารให้เข้าใจปัญหา และหาวิธีแก้ไข โดยเหตุนี้จึงเป็นการเปล่าประโยชน์ที่นำเอาทฤษฎีมาสอน เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ตรงกับความต้องการของนักบริหาร เรื่องนี้กรมการอีกท่านหนึ่งคือ ดร. จักรกฤษณ์ก็มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องทฤษฎีว่า “นักพัฒนาบริหารศาสตร์จะมัวเสียเวลากับทฤษฎี หรือแนวความคิดอันหรูหราที่แพร่หลายอยู่มากในประเทศที่พัฒนามามากแล้วไม่ได้ เพราะทฤษฎีและความคิดเหล่านั้นมันจะมีผู้สร้างหรือกำหนดขึ้นโดยยึดหลักการและข้อสมมติที่ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในประเทศเรา แต่จำลองจากประเทศที่เจริญแล้วขึ้นมา...”⁶ โดยเหตุผลดังกล่าว ดร. จักรกฤษณ์จึงสรุปว่า “นักพัฒนาบริหารศาสตร์ที่เตรียมเครื่องมือของตนไว้เอง เพื่อช่วยสังเกต รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลที่ตนเผชิญหน้าอยู่ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ให้ลุ่สว่างไปด้วยดี”⁷

นอกจากการไม่ให้ความสำคัญแก่ทฤษฎีในการสอน คณะกรรมการชุดนี้ยังเห็นว่าทฤษฎีไม่มีประโยชน์สำหรับการวิจัย เดวิสให้เหตุผลว่า เมื่อทฤษฎีมีคุณค่าน้อยในการสอน ทฤษฎีก็ย่อมมีประโยชน์น้อยสำหรับการทำวิจัย เขาเห็นว่าทฤษฎีที่มีอยู่ในวิชารัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์มีประโยชน์น้อยมากสำหรับผู้ที่ต้องการทำการวิจัยในโลกแห่งความเป็นจริง⁸ ในสายตาของเดวิส Systems Theory ก็ดี และ Structural-Functional Theory ก็ดี มีประโยชน์น้อยมากสำหรับนักวิจัยที่ต้องการทำการวิจัยอย่างจริงจัง⁹

ประการที่สอง เนื่องจากทฤษฎีและแนวความคิดต่าง ๆ มีประโยชน์น้อยสำหรับการสอนและการทำการวิจัยในวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะกรรมการชุดนี้จึงเสนอว่า ทิศทางที่ถูกต้องของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ในขณะนั้นก็คือการสอนในแนวที่เน้นหนักในเรื่องสาธารณะการเผชิญกับปัญหา วิธีการบริหารปัญหาตลอดจนการหาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาลักษณะนี้ หรือ

⁵ ดู Joseph LaPalombara, "Theory and Practice in Development Administration: Observations on the Role of the Civilian Bureaucracy," *CAG paper*, 1967, pp.15 ตามที่อ้างใน Davis, *op. cit.*, p. 5.

⁶ จักรกฤษณ์ นรินดีศุงการ, "การพัฒนาหลักสูตรทางพัฒนาบริหารศาสตร์..." อัมรินทร์, หน้า ๒๒๖.

⁷ เล่มเดียวกัน

⁸ ดู Davis, *op. cit.*, p. 7.

⁹ *Ibid.*, p. 8.

¹⁰ NIDA, "A Proposed Curriculum for the School of Public Administration, NIDA," p. 1.

สรุปง่าย ๆ ก็คือเป็นหลักสูตรที่เน้นหนักในด้านปัญหาสาธารณะ (public problems) และนโยบายสาธารณะ (public policies) *

ตามนัยที่สองมีสาระสำคัญดังนี้ นักบริหารจะต้องรู้หน้าที่สองประการ ประการแรกก็คือการมีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหา และอ่านข้อมูลในสถานการณ์ที่เป็นจริงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการบริหาร ประการที่สองก็คือนักบริหารจะต้องรู้จักการค้นหาปัญหา และหาวิธีแก้ไขซึ่งหมายความว่านักบริหารจะต้องรู้วิธีหรือขอบบวนการในการเปลี่ยนแปลงปัญหาให้เป็นโครงการ (program design) และการบริหารให้เป็นไปตามโครงการนั้น นักบริหารจะต้องทราบว่า โครงการอันใดดีกว่าหรือสำคัญกว่าและหาหนทางที่จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จตามโครงการนั้น จะเห็นได้ว่าปรัชญาดังกล่าวนี้มีวิชาต่าง ๆ ในคณะรองรับ เช่น วิชาที่เป็น core และ required เป็นการปูพื้นฐานให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงอิทธิพลทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และการบริหารที่มีต่อการบริหารงาน ตลอดจนได้มีการสอนให้รู้จักวิธีการเก็บ อ่าน และวิเคราะห์ข้อมูลในวิชาวิจัย และเมื่อนักศึกษาผ่านในขั้นนี้แล้ว นักศึกษาก็มีความรู้ความสามารถในการค้นหาปัญหาในการบริหารงานสาธารณะ มีความรู้ในการเก็บข้อมูลและอ่านข้อมูลที่เกี่ยวข้อง วิชาในแขนงที่เกี่ยวกับองค์การก็คือการจัดหน่วยงานให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหา ถ้าหน่วยงานใดไม่สอดคล้องก็จัดหน่วยงานเสียใหม่ ส่วนในแขนงโครงการก็คือการบริหารงานเมื่อใดเปลี่ยนแปลงให้เป็นโครงการแล้ว¹²

ประการที่สาม การเน้นความสนใจในเรื่องของปัญหาทางราชการ เคว้สเห็นว่าการหลักสูตรจะสนใจเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานทางราชการมากกว่าปัญหาในทางวิชาการ¹³ ซึ่งหมาย

¹¹ ดู Davis, *op. cit.*, p. 6.

¹² ผู้ที่ต้องการทราบรายละเอียดและความสำคัญของการบริหารงานโครงการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเบื้องหลังการร่างหลักสูตรของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ เมื่อปี 2512 โปรดอ่าน Amara Raksasataya, "Program Administration: A New Pattern of Management," *Thai Journal of Development Administration*, Vol. XII, No. 2 (April 1972), pp. 233-257. นอกจากนี้ยังมีผู้เขียนเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานโครงการในระบอบกันและต่อมาในภายหลังก็คือ A. Clarke Hagensick, "Program Administration: Summary of Lecture," *NIDA Bulletin*, Vol. 3, No. 2 (February 1971); Somporn Sangchai, "Program Administration," in P.A. Student Committee, Comp., *Selected Papers in Public Administration*. (Bangkok: NIDA School of Public Administration, 1971); และ James W. Davis, Jr., "Monitoring and Evaluating Organizational Performance," *Thai Journal of Development Administration*, Vol. 10, No. 1, (January 1970), pp. 100-116.

¹³ Davis, *op. cit.*, p. 8.

ความว่าการสอนควรจะสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่นักบริหารกำลังเผชิญอยู่ไม่ใช่ไปสนใจเรื่องปัญหาต่าง ๆ ในทางทฤษฎี เช่น Role Theory มีเรื่องอะไรที่น่าสนใจ หรือมี propositions อะไรที่จะนำมาทดสอบ

ประการที่สี่ก็คือ หลักสูตรปัจจุบันสนใจในด้านการพัฒนาหรือที่เราเรียกว่า การบริหารการพัฒนา คณะกรรมการเห็นว่าหลักสูตรเดิมเป็นการเน้นการศึกษาที่เรียกว่า การบริหารงานแบบคงที่ (status quo management) หลักสูตรใหม่ได้เปลี่ยนแปลงมาสู่การบริหารงานเพื่อการเปลี่ยนแปลง (management of change) กรรมการผู้หนึ่งคือ ดร. เดวิส เห็นว่าวิชารัฐประศาสนศาสตร์ไม่ได้ให้ความรู้หรือคำตอบอะไรมากในการบริหารงานเพื่อการพัฒนา เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงความหมายของรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งหาประโยชน์อะไรไม่ได้ในบรรยากาศของการพัฒนา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ควรหันมาสนใจ "พัฒนบริหารศาสตร์"¹⁴ ในทัศนะของ เดวิส พัฒนบริหารศาสตร์หมายถึงการสนใจปัญหาต่าง ๆ ในทางราชการ วิธีการกำหนดปัญหา การพัฒนาโครงการ การนำโครงการไปปฏิบัติ และการประเมินผลโครงการ สรุปก็คืองานของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาก็คือ การพัฒนาโครงการให้สอดคล้องกับปัญหาของทางราชการ และรัฐประศาสนศาสตร์จำต้องสนใจกิจกรรมเหล่านี้ หากไม่แล้วนักศึกษาที่ดีข้าราชการที่เกี่ยวข้องก็อาจจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์

ประการที่ห้า เนื่องจากหลักสูตรที่สนใจเกี่ยวกับปัญหาของทางราชการ ศาสตราจารย์อมร กรรมการอีกท่านหนึ่งได้เสนอให้หลักสูตรนี้มีช่องสำหรับการฝึกอบรมนักศึกษาให้ความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญ ๆ เป็นต้นว่านักศึกษาอาจจะสนใจการบริหารงานตำรวจหรือการบริหารอนามัย เป็นต้น¹⁶

โดยสรุป หลักสูตรคงกล่าวมุ่งที่จะผลิตคนไปเป็นนักบริหาร (เช่น major การบริหารงานโครงการ และการปกครองท้องถิ่น) นอกจากนี้ยังผลิตนักศึกษาให้สามารถทำงานได้ในหน่วยงานช่วย (เช่น major การบริหารงานบุคคลและองค์การ การบริหารงานคลัง การบริหารงานโครงการ นักศึกษาที่ major ทางการบริหารงานโครงการอาจทำงานในหน่วยงานช่วยก็ได้เช่นเป็นนักวิเคราะห์) เป็นหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติการ (practice) มากกว่าวิชาความรู้

14 ดู NIDA "A Proposed Curriculum for the School of Public Administration, NIDA"

15 ดู James W. Davis Jr., "Public Administration and Development: Notes on Their Relationship," *Thai Journal of Development Administration*, Vol. 9, No. 2, April 1969, pp. 258-269.

16 ดู Amara Raksasataya, *Public Administration Curriculum* (mimeographed).

รู้หรือฝึกคนให้เป็นนักคิด (intellectual) ฝึกนักบริหารที่เตรียมจะไปบริหารงานในบรรยากาศของการพัฒนา ตลอดจนหลักสูตร นักศึกษาจะถูกสอนให้เป็นผู้ถามตัวเองเสมอว่า “ปัญหาอยู่ที่ไหน?” “ในฐานะนักบริหารจะทำอะไรบ้าง” และ “จะทำอย่างไร” เป็นหลักสูตรที่เน้นแต่เฉพาะเรื่องที่เห็นได้ (concrete) เป็นเรื่องและปัญหาของทางราชการ (public problems) การวางโครงการ การพัฒนาโครงการ และการประเมินผลตามโครงการ ไม่ยอมรับรู้เรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีและการสะสมตัววิชาความรู้ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับแนวความคิด แต่จะให้ความสำคัญกับเทคนิคที่จะใช้เพื่อการประเมินผลเท่านั้น จึงเน้นหนักในคำค้น evaluative research¹⁷

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงภาพพจน์ใหม่ของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้เขียนใคร่จะได้ชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสียของหลักสูตรนี้ก่อน ในแง่ดีของหลักสูตรนี้ก็คือ เป็นหลักสูตรที่นับได้ว่าทันสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่าง 2511—2512 ในขณะที่สหรัฐ ฯ ได้เสื่อมคลายความนิยมในการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์อย่างมาก¹⁸ สาเหตุของการเสื่อมความนิยมที่สำคัญประการหนึ่งก็คือรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นวิชาที่มีช่องว่างอย่างมากระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ (Theory/Practice Gap) จึงเป็นเหตุให้นักบริหารส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของรัฐประศาสน-

17 หลังจากปี 2512 คือ เมื่อแก้ไขหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว เดวิสได้กลับไปสหรัฐ ฯ และได้เป็นรองศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์จนถึงปัจจุบัน ณ Washington University ที่ St. Louis แนวความคิดเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์ของเดวิส และข้อเขียนของเขา ก็ยังไม่มีเปลี่ยนแปลง เดวิส ไม่สนใจเลขวาร์รัฐประศาสนศาสตร์ มีสองความหมายคือ ความหมาย as a discipline และความหมาย as an activity เขาจะสนใจแต่ความหมายประการหลังเท่านั้น และแนวความสนใจของเขาเกี่ยวกับงานวิจัยอยู่เฉพาะเรื่อง policy program, reorganization, organization design, budgeting และ change จะไม่ให้ความสนใจในด้าน organizational behavior หรือทฤษฎีต่างๆ ทางสังคมศาสตร์ที่มีประโยชน์สำหรับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ หลังจากกลับไปสหรัฐ ฯ แล้วเขาได้เขียนหนังสืออีก 4 เล่ม หนังสือเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของเขาในการมองรัฐประศาสนศาสตร์ และมีอิทธิพลอย่างมากในการร่างหลักสูตรในปี 2512 โปรดอ่าน James D. Davis, Jr. and Kenneth M. Dolbeare, *Little Groups of Neighbors* (Chicago: Markham Publishers, 1968); James W. Davis Jr., ed., *Politics, Programme and Budgets; A Reader in Government Budgeting* (Englewood Cliffs, M.J. : Prentice-Hall, Inc. 1969); James W. Davis, Jr., *The National Executive Branch* (New York : the Free Press, 1969); Davis Jr., *An Introduction to Public Administration: Politics, Policy, and Bureaucracy* (New York: The Free Press, 1974.)

18 สาเหตุของความเสื่อมของรัฐประศาสนศาสตร์ในราวปี 2512 ดูรายละเอียดได้จาก อุตัย เลาหวิเชียร, รัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ : ภูมิหลัง แนวความคิด และความสัมพันธ์กับสาขาอื่น ๆ ในรัฐประศาสนศาสตร์ (พระนคร : เอกสารการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2517)

ศาสตร์ เพราะทฤษฎีส่วนมากนำมาใช้ปฏิบัติงานไม่ได้¹⁹ ในขณะนั้น (ในช่วงเวลาที่คณะรัฐประศาสนศาสตร์กำลังร่างหลักสูตร) มหาวิทยาลัยในสหรัฐ ฯ ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวการสอนจากระบบเดิมที่เรียกว่า core offerings มาสอนเกี่ยวกับ public policy เน้นความสำคัญของ public problems มีลักษณะเป็น action-oriented และถือว่ารัฐประศาสนศาสตร์เป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์²⁰ จะเห็นได้ว่าหลักสูตรของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่ร่างในขณะนั้นมีลักษณะตรงกับความสำเร็จก้าวหน้าของประเทศอื่น ๆ และอาจจะก้าวหน้ากว่าอีกหลาย ๆ แห่ง เพราะถึงแม้ในสหรัฐ ฯ จะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวการสอน แต่ก็ยังมีมหาวิทยาลัยอีกมากที่สอนและประสาทปริญญา MPA โดยที่ปล่อยให้นักศึกษาเรียนวิชาได้ตามใจชอบ เป็นแค่เพียงให้เรียนวิชา core courses ให้ครบเท่านั้น ผลก็คือมีคนจำนวนไม่น้อยที่ได้ปริญญา MPA มาแต่ไม่รู้รัฐประศาสนศาสตร์มาก และข้อสำคัญก็คือ นำมาใช้ปฏิบัติงานได้ยาก อย่างน้อยที่สุดหลักสูตรของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ยังสอนคนให้ปฏิบัติงานได้เลย

นอกจากในแง่ของ new emphasis เกี่ยวกับ policy, program และ public problems ของหลักสูตรของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ปรัชญาเบื้องหลังของหลักสูตรนี้ก็ยังคงสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในตอนนั้นอย่างมาก การเน้นเรื่อง change, relevance และการไม่ให้ความสำคัญกับทฤษฎี เพื่อการเป็นทฤษฎี หรือการวิจัยเพื่อสะสมความรู้โดยไม่คำนึงถึงการวิจัยประยุกต์และให้ตรงกับ เป้าหมายและความต้องการของสังคม ตลอดจนการสนใจปัญหาการบริหารภายใต้สิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเป็นปรัชญาที่ตรงกับ “รัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่” ซึ่งเริ่มมีการจัดประชุมขึ้นที่มหาวิทยาลัย Syracuse อันเป็นเวลาเดียวกับที่ทางสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ร่างหลักสูตรใหม่ ปรัชญาดังกล่าวข้างต้นก็เช่นเดียวกับปรัชญาของ “รัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่” ที่เน้นเรื่อง postpositivism: relevance, change, policy, neoisolationism, publicness.²¹

19 การสร้างทฤษฎีเพื่อทฤษฎีโดยไม่นำพาดังในโลกแห่งความจริง คุราลละเอียดในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์ได้จาก สัมภาษณ์ และสารอย่างเดียวกันในรายละเอียดที่เกี่ยวกับสังคมศาสตร์โดยทั่วไป และพัฒนาการทางการเมืองโดยเฉพาะดู ปทุม มลโรจน์, ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมือง (พระนคร : เอกสารการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2517)

20 James C. Charlesworth ed., *Theory and Practice of Public Administration: Scope, Objectives, and methods* (Philadelphia: The American Academy of Political and Social Science, 1968).

21 ดู Frank Marini, ed., *Toward a New Public Administration: The Minnowbrook Perspective* (Scranton: Chandler Publishing Co., 1971);

ข้อดีอีกประการหนึ่งของหลักสูตรปัจจุบันก็คือ การสนใจเรื่องเทคนิคต่าง ๆ ของทาง management science เพื่อมาใช้และวิเคราะห์ในการบริหาร เทคนิคเหล่านี้มีประโยชน์ที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่จะมีการสอนแต่เฉพาะ School of Business หรือ School of Administrative Science มากกว่าการสอนใน School of public Administration แต่เทคนิคเหล่านี้มีประโยชน์ที่จะใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นวิธีการหนึ่งที่จะอุดช่องว่างระหว่าง ทฤษฎี และ ปฏิบัติได้ ปัจจุบันมี School of Public Administration หลายแห่งได้หันมาใช้เทคนิคเหล่านี้ การที่หลักสูตรของคณะกรรมการเรื่องเหล่านี้ โดยเฉพาะในสาขา การบริหาร โครงการ และ บางส่วน ของการบริหารงานบุคคลจึงเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาของคณะที่จะนำไป ใช้ ปฏิบัติงาน ได้เลย เมื่อสำเร็จ

ผู้เขียน ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อดีของหลักสูตรนี้มาพอสมควร จำเป็นจะต้องชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องบ้าง เพื่อหาหนทางแก้ไขต่อไป

ประการแรกก็คือ การเน้นทฤษฎีน้อยไป ผู้เขียนเห็นด้วยกับคณะกรรมการร่างหลักสูตร โดยเฉพาะเดวิส ในแง่ที่ว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์จำต้องผลิตคนให้ออกไปทำงานให้ได้ นักบริหารจะต้องมีความสามารถที่ตรงคำถาม ๆ ตัวเองได้เสมอว่า “อะไรที่จำเป็นต้องทำ?” “อะไรบ้างที่ทำได้บ้าง?” และ “จะทำได้อย่างไร?” แนวความคิดของหลักสูตร ปัจจุบันในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าสรรเสริญ แต่ผู้เขียนไม่เชื่อว่า เราจะผลิตนักศึกษาของเราไปตามคำถามว่า “อะไรที่จำเป็นต้องทำ?” ได้อย่างไรในเมื่อเราไม่สอนทฤษฎีหรือแนวความคิดให้นักศึกษาถามในสิ่งที่ถูกต้อง อีกประการหนึ่งนักบริหารในสมัยนี้ไม่ใช่มีหน้าที่แต่เฉพาะจะบริหารให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดมาแล้วแต่ประการเดียว ตรงกันข้ามบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของนักบริหารก็คือจะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบาย การจะเป็นผู้กำหนดนโยบายได้ นักบริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างดีในสาขาสังคมศาสตร์ต่าง ๆ จะต้องเป็นผู้สามารถใช้แนวความคิดทาง normative ในการเลือกสิ่งที่ดีกว่า การทราบ alternatives นี้ได้มาจากตัวเลขทาง empirical อย่างเดียวยังไม่พอ นักบริหารอาจจะต้องรู้ปรัชญาเช่น Phenomenology และ Existentialism เพื่อช่วยในปัญหาของการเลือกเป็นอาทิ ตามหลักสูตรปัจจุบันเราได้แต่จะผลิตคนไปทำงานแบบหุ่นยนต์ตามที่นโยบายกำหนด ถ้านโยบายไม่ดี หรือเป็นนโยบายที่สร้างความอยุติธรรมในสังคม นักบริหารของสถาบันฯ ก็จะบริหารให้เป็นไปตามนโยบายนั้นโดยใช้เทคนิคที่ได้ศึกษามาไปช่วยสร้างความอยุติธรรมให้กับสังคมมากขึ้น นักบริหารในสมัยใหม่จะต้องเป็นผู้ที่กำหนดนโยบายด้วย และจะต้องเป็นผู้ต่อสู้ให้มันนโยบายเพื่อคนส่วนมากในสังคมที่ไม่มีความรู้ความสามารถจะ

เข้าใจนโยบายที่จะมากำหนดชะตาชีวิตของเขา โดยเหตุนี้ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์สาขาต่างๆ ทัศนคติ และแนวความคิด ตลอดจนปรัชญาล้วนแต่จะช่วยให้ผู้บริหารมีโลกทัศน์กว้างขึ้นไม่เฉพาะแต่การกำหนดนโยบายเท่านั้น การมองปัญหาเพื่อประกอบการตัดสินใจก็ต้องใช้ความรู้ทุกสาขาอยู่แล้ว **Body of Knowledge** โดยเฉพาะในสาขา พฤติกรรมศาสตร์ ย่อมจะช่วยนักบริหารได้มาก ผู้เขียนเห็นด้วยกับคณะกรรมการชุดนี้ว่าเป็นการเสียเวลาที่จะสอนนักบริหารให้รู้จักการสร้างทัศนคติเพื่อความก้าวหน้าของทางวิชา หรือเพื่อให้ดูหรูหรา ให้มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ ถึงกระนั้นก็คืนกับบริหารก็ควรจะต้องมีความสามารถในการนำเอาความรู้ที่ได้มาจาก การวิจัยของสังคมศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหาร การที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ ประยุกต์ได้ นักบริหารก็ต้องรู้ทฤษฎี และแนวความคิดทางสังคมศาสตร์ดีพอที่จะนำมาใช้ได้เท่าที่ได้สังเกตติดตามจากการเรียนใน **core courses** ไม่เพียงพอจะให้นักศึกษาเรารู้ทฤษฎีได้มาก ซ้ำร้ายยิ่งกว่านั้นใน **required courses** ก็ไม่มีการปูพื้นฐานในด้านทฤษฎีหรือแนวความคิด (เพราะคณะกรรมการไม่ให้ความสำคัญของทฤษฎีอยู่แล้ว) แต่มุ่งจะสอนให้ทำงานได้มากกว่า ซึ่งความจริงก็เป็นเรื่องที่ถูก แต่ผู้เขียนอยากจะเพิ่มในส่วนทฤษฎีและแนวความคิดลงใน **core courses** เรื่องเสรีที่ไม่น่าเชื่อก็เกือบนักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความรู้ไม่เพียงพอในเรื่องของรัฐ-ประศาสนศาสตร์เอง ทางคณะคิดว่ามีวิชาหนึ่งซึ่งเป็น **required course** ควรจะครอบคลุมสาระเหล่านี้ แต่ตามทางเป็นจริงวิชานั้นเป็นวิชาที่เกี่ยวกับ **administrative management** มากกว่า ซึ่งย่อมเป็นไปได้ที่จะสอนรัฐประศาสนศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่ได้เป็นไปตามที่เดวิสต้องการคือ **ไม่รู้ organizational behavior** เลย อีกประการหนึ่ง แม้ว่าหลักสูตรนี้จะเน้นในเรื่องนโยบาย แต่ทางคณะก็ไม่มีความรู้ที่จะปูพื้นฐานทางนโยบายให้กับนักศึกษา จริงอยู่แม้เดวิสจะถือว่า **program** คือ **policy**²² แต่ในการจัด **course description** ของวิชา **program** ไม่มีสาระของ **policy** อยู่เลยแต่เป็นการสอนเทคนิคของทาง **management science** มากกว่า

เรื่องนี้จึงสรุปได้ว่าการสอนในแนวหลักสูตรปัจจุบันนี้เป็น เรื่อง ที่มีประโยชน์ เพราะจะสอนคนให้ไปทำงานได้ แต่เป็นหลักสูตรที่ไม่สมบูรณ์ในการสอนนักศึกษาให้ไปเป็นนักบริหาร ถ้าเป็นนักวิเคราะห์ บุคลากร หรือพนักงานงบประมาณ หลักสูตรนี้ก็ยิ่งใช้ได้ผล แต่ถ้าเป็นนักบริหารหลักสูตรนี้มีสาระไม่เพียงพอเพราะนักบริหารต้องมีความรู้กว้างขวางมากกว่าหลักสูตรนี้บวกกับสิ่งที่หลักสูตรนี้สอนอยู่แล้ว

²²ดู Davis, *Introduction to Public Administration: Politics, Policy, and Bureaucracy*, op. cit.,

ประการที่สอง แม้หลักสูตรปัจจุบันจะเน้นในความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ผู้เขียนเห็นว่าหลักสูตรนี้ยังให้ความรู้และแนวปฏิบัติแก่นักศึกษาไม่เพียงพอ ผู้เขียนเห็นว่าทางคณะควรจัดหลักสูตรให้นักศึกษาทำงานได้ดีกว่านี้ เรายังให้ความรู้ในแง่ management science ไม่เพียงพอ เทคนิคเกี่ยวกับการบริหารควรจะสอนมากกว่านี้ นักศึกษาควรจะทำ systems analysis ได้หรือทำ organization development techniques ไปปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อสำเร็จแล้ว

ประการที่สาม แม้ว่าหลักสูตรนี้จะมุ่งผลิตคนให้ไปทำงานในสิ่งแวดล้อมของการพัฒนา หลักสูตรที่ใช้ยังไม่เพียงพอสำหรับการจะเข้าใจปัญหาการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ให้ความสำคัญต่อทฤษฎี นักศึกษาจะติดตามอ่านผลงานทางค้นคว้า ทางสังคมศาสตร์ เพื่อนำมาใช้สำหรับการบริหารการพัฒนาได้อย่างไร

ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อเสียของหลักสูตรนี้ก็คือการขาดทฤษฎีและแนวความคิด เพื่อจะมาช่วยให้นักบริหาร มีโลกทัศน์กว้างขึ้น นักบริหารเป็น executive ไม่ใช่ technocrat ต้องการข้อมูลที่ได้มาจาก empirical แล้วใช้ normative มาช่วยตัดสินใจ ไม่ใช่ตัดสินใจไปตาม empirical data ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นหุ่นยนต์ก็อาจเป็นนักบริหารได้

ภาพพจน์ใหม่ของคณะรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐประศาสนศาสตร์แม้จะตั้งมาได้มานานถึง 19 ปี แล้วก็ตาม ถ้ามองในแง่ความเจริญก้าวหน้ายังไม่ได้ไกลนัก การจะวัดความเจริญก้าวหน้าของคณะผู้เขียนขอใช้ indicator ตัวเดียวคือ ข้อเขียนของคณาจารย์ คำว่า "ข้อเขียน" ผู้เขียนหมายถึง การผลิตตำราเป็นภาษาไทยให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของ state of the discipline และมีการวิจัยที่เกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของประเทศไทย ข้อเขียนเหล่านี้มีประโยชน์เพราะจะได้ใช้สอนนักศึกษา และเป็นการชี้ให้เห็นว่าคณาจารย์ได้มีการติดตามอ่านค้นคว้ามีความรู้พอจะสอนนักศึกษาได้ อาจารย์จะต้องมีความรู้ทางด้านทฤษฎีทั่ว ๆ ไป ของรัฐประศาสนศาสตร์ และจะต้องรู้ทั้งสองสาขาอย่างดี จะต้องมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับประเทศไทยในสองสาขาที่อาจารย์ผู้นั้นสนใจ การที่จะทราบว่าอาจารย์ผู้ใดมีความรู้หรือไม่ก็คือดูที่ ข้อเขียน ไม่ใช่ดูที่ปริญญาหรือระยะเวลาของการสอน นอกจากนี้ อาจารย์ที่จะเลื่อนขั้นเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ควรจะได้เคยเขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษและได้รับการตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศแล้ว

มองตาม indicator ข้างบนนี้ จะเห็นได้ว่าคณะรัฐประศาสนศาสตร์ยังห่างไกลสำหรับการที่จะอ้างว่าเป็นคณะที่รัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุดในประเทศไทย ผู้เขียนจำต้องกล่าวอย่างเปิดเผยกว่า publications ของสำนักวิจัยที่เกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์ มีมากกว่าของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ถ้ามองในแง่นี้อาจารย์ในสำนักวิจัยที่เหมาะสมที่จะสอนคณะรัฐประศาสนศาสตร์มากกว่าอาจารย์ในคณะรัฐประศาสนศาสตร์เสียด้วยซ้ำ

ทีนี้ถ้าเรามองคุณภาพของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ในสังคมไทย เราต้องยอมรับอีกว่าคณะรัฐประศาสนศาสตร์มีบทบาทในสังคมไทยน้อยลงและน้อยลง หน่วยราชการต่าง ๆ ในปัจจุบันที่มาขอความร่วมมือกับคณะรัฐประศาสนศาสตร์มีน้อยมาก สาเหตุก็คือทางคณะยังไม่ได้ผลิตความรู้หรือแสดงออกด้วยกลวิธีอะไรก็ตาม ให้ทางหน่วยราชการ ตระหนักว่าเรามีอะไรดี ๆ ที่จะช่วยเขาได้ ข้ำรายยิ่งกว่านั้นหน่วยราชการบางแห่งเช่นวิทยาลัยการปกครองของกรมการปกครอง ได้พัฒนาวิชาการบริหารเกินเลยกว่าที่คณะรัฐประศาสนศาสตร์กำลังสนใจอยู่ กล่าวคือวิทยาลัยการปกครอง ได้ใช้ความรู้ทาง management ทุกชนิดมาปรับปรุงฝึกอบรมข้าราชการ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ยังมีการสอนวิชาที่เน้นหนักในแง่ของกฎหมาย (legal approach) ศึกษาแนวประวัติศาสตร์ (historical approach) และ เน้นหนัก ในเรื่องสถาบัน และ โครงสร้าง (Institutional Approach)

ในบทบาทของการฝึกอบรม คณะรัฐประศาสนศาสตร์ก็มีบทบาทไม่มากนัก นอกจากจะช่วยสำนักฝึกอบรมบ้างในบางครั้งบางคราว เรื่องจริงที่เกิดขึ้นในเร็ว ๆ นี้ก็คือ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อบรมหลักสูตร “พัฒนบริหารศาสตร์” ให้ข้าราชการของประเทศลาว และคณะรัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดการฝึกอบรมทางการบริหารแก่เจ้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน นอกจากนี้ยังได้มีการสัมมนาเกี่ยวกับบทบาทของรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น เรื่องดังกล่าวข้างต้นนี้อาจเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่แสดงให้เห็นว่าคณะรัฐประศาสนศาสตร์ได้เห็นห่างจากวงการทุกชนิดของการบริหารไม่ว่าจะเป็นในด้านวิชาการหรือการฝึกอบรม

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ไม่สามารถจะปล่อยให้เหตุการณ์ดำเนินไปอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ คณะควรจะต้องแสวงหาภาพพจน์ใหม่ เพื่อเริ่มต้นทำงานใหม่ ในการพิจารณาถึงภาพพจน์ใหม่ ผู้เขียนจะขอพิจารณารวมถึงหลักสูตรการรับคณาจารย์ การพัฒนาคณาจารย์ และบทบาทของคณะในสังคมไทย

หลักสูตรฉบับปัจจุบัน ที่ใช้สอนอยู่นี้ ผู้เขียนเห็นว่า เป็นหลักสูตรที่ใช้ได้อยู่แล้ว เป็นทิศทางที่ถูกในแง่ที่จะสอนคนออก ไปเป็น นักบริหาร ไปปฏิบัติงาน ได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

แต่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่ไม่เพียงพอสำหรับจะฝึกคนให้เป็นนักบริหาร นอกจากหลักสูตรที่มีอยู่ ทางคณะควรที่จะเพิ่มวิชาที่เกี่ยวกับ organizational behavior, public policy, concepts และ philosophy ของ public administration การสนใจ management science และ behavioral science ให้มากกว่านี้ นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่าทางคณะควรที่จะเพิ่มวิชาในส่วนที่จะฝึกนักบริหารออกไปปฏิบัติงานในระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ของประเทศ ไทยเรายังไม่เคยคำนึงถึงว่าจะผลิตนักบริหาร ไปบริหารงานในบรรยากาศหรือระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยซึ่งย่อมมีลักษณะแตกต่างกับนักบริหารในประเทศเผด็จการ นักบริหารที่มีปัญหาอยู่ในสังคมไทยทุกวันนี้ ก็เพราะไม่ทราบว่าจะบริหารไปในทิศทางใดถึงจะสอดคล้องกับบรรยากาศของประชาธิปไตย²³ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ควรที่จะเริ่มเป็นผู้นำในค่านี้นี้

มีปัญหาที่น่าพิจารณาอีกเรื่องหนึ่งก็คือควรจะสอนปริญญาเอกในคณะหรือไม่ การสอนปริญญาเอกเป็นเรื่องน่าสนใจและน่าสนใจสน แต่ถ้าวพิจารณาถึงความพร้อมเพียงในขณะนี้ ผู้เขียนเห็นว่าคณะยังไม่พร้อมที่จะสอน การสอนหลักสูตรปริญญาเอกไม่ใช่จะพิจารณาแค่เฉพาะจำนวนอาจารย์ในคณะที่ได้ปริญญาเอก ข้อสำคัญก็คือ เรามีความรู้ที่เกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์ ในประเทศไทยพอจะสอนในระดับปริญญาเอกได้หรือไม่ สิ่งที่จะพิสูจน์ว่าทางคณะพร้อมเพียงที่จะสอนได้ก็คือ อาจารย์แต่ละท่าน (แม้ไม่ได้ปริญญาเอก) ควรจะมี publications ทางรัฐประศาสนศาสตร์ไม่น้อยกว่า 4-5 เล่ม ได้ผ่านการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในประเทศไทยให้มีข้อมูลพอมาสอนได้ วิธีที่จะเตรียมงานเพื่อเปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอกต่อไป ทางคณะควรตั้งเป้าหมายและกำหนดการเตรียมงานตั้งแต่นี้ กล่าวคืออาจารย์เริ่มทำการวิจัยหาความรู้เกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยอย่างจริงจัง อีก 5 ปีข้างหน้าคณะคงพร้อมจะสอนได้ แต่ถ้าเรายังไม่เริ่มวิจัย มัวแต่หวังว่ามีอาจารย์ที่ได้ Ph.D. ก็คนที่พร้อมจะสอนเราก็คงเปิดสอนไม่ได้สักที เพราะ Ph.D. ไม่ได้หมายความว่าผู้นั้นจะมีความรู้สอนได้ Ph.D. เป็นแต่เครื่องหมายว่าครั้งหนึ่งสมัยหนึ่งบุคคลหนึ่งมีความรู้ของมหาวิทยาลัยหนึ่งในชั้นปริญญาเอก อีก 5 ปีต่อมา ถ้าบุคคลนั้นไม่ได้สนใจวิชาการบุคคลนั้นอาจมีความรู้ที่น้อยกว่า B.A. ที่ติดตามการอ่านและวิจัยมาอย่างหนัก ในกรณีนี้ B.A. อาจสอนระดับปริญญาเอกได้ และปริญญาเอกอาจสอนไม่ได้แม้ในระดับปริญญาตรี (ถ้าเราไม่หลอกตัวเราเอง และไม่อ้าง standard ของประเทศไทย)

²³ ปัญหาของนักบริหารที่ไม่เข้าใจการบริหารงานแบบประชาธิปไตยภายใต้ระบบการเมืองและสังคมที่เป็นประชาธิปไตยเป็นปัญหาที่น่าสนใจ ดู อุทัย เลาหวิเชียร, "องค์การและการบริหารงานในมหาวิทยาลัย," พัฒนบริหารศาสตร์, ปีที่ 14, เล่มที่ 3 (กรกฎาคม 2517), หน้า 395-416.

สำหรับการรับคณาจารย์ใหม่ ทางคณะควรจะพิจารณาไว้เมื่อ มีการแก้ไขหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว แต่ถ้าจะรับในขณะนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรจะรับอาจารย์ให้เป็นไปตามหลักสูตรที่จะแก้ไขต่อไป อย่างไรก็ตามก็ตีตามองดูสถานการณ์ในขณะนี้ ทางคณะต้องการอาจารย์ที่เรียนหนัก ทาง organizational behavior, management science, quantitative techniques, public finance และ public policy

สำหรับในด้านการพัฒนาอาจารย์ ทางคณะควรจะจัดหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัยให้กับคณาจารย์ในการวิจัย ทางคณะต้องคอยควบคุมให้อาจารย์วิจัยแต่เรื่องของรัฐประศาสนศาสตร์หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์ คณะไม่สามารถจะสนับสนุนให้อาจารย์ไปวิจัยเรื่องพรรคการเมืองแม้ว่าเราจะมีอาจารย์ที่เป็นนักรัฐศาสตร์มากมาย แต่ถ้าเป็นการวิจัยเรื่ององค์การของพรรคการเมือง (party organization) ทางคณะก็ควรจะสนับสนุนเพราะเป็นการวิจัยเรื่องของทางรัฐศาสตร์แต่มีการเกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์หรือ "องค์การ" นอกจากการสนับสนุนการวิจัยแล้ว คณะควรจะสนับสนุนให้อาจารย์ไป take courses สั้น ๆ ในระยะเวลา 1 semester หรือ 2 semesters เพื่อ refresh อาจารย์ให้พร้อมและตามความเจริญก้าวหน้าของวิชาทัน การไปเรียน course สั้น ๆ มีประโยชน์ แต่ทางคณะไม่ควรจะขอกู grade เพราะ grade เป็นสิ่งชั่วร้ายและขัดต่อการแสวงหาความรู้ เพราะถ้ามีการขอกู grade อาจารย์ผู้นั้นก็จะไปเรียนวิชาง่าย ๆ หรือได้ grade ง่าย ๆ เพื่อรักษาหน้า การไป take course สั้น ๆ ทางคณะต้องการให้อาจารย์ไปแสวงหาความรู้มากกว่า เพราะฉะนั้นหน้าที่ของอาจารย์ก็คือไปศึกษาเตรียม materials ที่เห็นว่ามีประโยชน์และกลับมาสอนการพัฒนาอาจารย์ในลักษณะเช่นนี้มีประโยชน์มากเพราะใช้เวลาน้อยกว่า formal education

สุดท้ายสำหรับบทบาทของคณะในอนาคต ผู้เขียนเห็นว่าทางคณะควรจะสอนคนให้ไปเป็นนักบริหารในหน่วยงานหลักมากกว่าเป็นนักวิชาการในหน่วยงานช่วย (หรืออาจสอนไปพร้อม ๆ กัน) ทางคณะควรจะสอนนักศึกษาให้เป็นนักบริหารในหน่วยงานที่ถือว่าเป็นนโยบายสำคัญ ๆ เช่น การบริหารงานอนามัย การบริหารสิ่งแวดล้อม การบริหารงานตำรวจ การบริหารงานในระดับท้องถิ่น การบริหารการศึกษา เป็นต้น นักศึกษาของคณะจะต้องมีความรู้ทั่ว ๆ ไปทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่างดีและมีความรู้เฉพาะในหน่วยงานที่จะกลับไปทำงาน อย่างไรก็ตามก็ถ้านักศึกษาที่ต้องการจะเรียนไปเป็นบุคลากร นักวิเคราะห์ หรือพนักงานงบประมาณ ทางคณะก็ควรจะสอนความรู้ในแต่ละสาขาให้ดีและหนักกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

การสอนนักศึกษาให้ไปทำงานในหน่วยงานหลัก คณะจารย์ของคณะก็จะต้องทำการวิจัยเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงานเหล่านี้ เป็นต้นว่า ทางคณะจะต้องมีอาจารย์ที่รู้เกี่ยวกับการบริหารทุกอย่างของการศึกษา ต้องมีการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับกระทรวงศึกษาธิการ และ participation ทุกอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมของกระทรวงศึกษา นานวันเข้าทางคณะก็จะมีอาจารย์ที่เป็น authority ทางบริหารการศึกษา เพราะอาจารย์ผู้นั้นนอกจากจะมีความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์แล้วยังมีความรู้ทางด้านศึกษาศาสตร์ด้วย ความรู้เหล่านี้ได้จากการวิจัยในนโยบายที่สนใจ และนี่ก็งานของวิชารัฐประศาสนศาสตร์ อย่างที่เควิสเรียกว่า public problems หรือ action-oriented ถ้าคณะมีอาจารย์ในระดับนี้คือมีความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และได้ใช้ความรู้เหล่านั้นไปวิจัยเกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญของประเทศ นักบริหารที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายนั้น ๆ ก็จะต้องหันมาขอความช่วยเหลือจากทางคณะ ในช่วงนี้ ณ จุดนี้ก็เป็นจุดที่เราอาจกล่าวได้ว่าคณะ ได้ทำงานสำเร็จผลตามความมุ่งหมายของการสถาปนาคณะขึ้นเพื่อการสอน วิจัย และบริการชุมชน หน้าที่ทั้งสามประการนี้จะต้องเกี่ยวพันและสอดคล้องกัน การขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมจะทำให้ความหมายของรัฐประศาสนศาสตร์ขาดไป ในบรรดาความสำคัญของทั้งสามหน้าที่นี้ ผู้เขียนเห็นว่าการทำงานวิจัยเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุด และจะเป็นหลักในการช่วยเหลืออีกสองหน้าที่ อนาคตของคณะรัฐประศาสนศาสตร์อยู่ที่ข้อเขียนของคณาจารย์ จำนวนของคณาจารย์ที่ได้ Ph.D. ยังเป็นปัญหาสำคัญรองลงมา

อุทัย เลาหวิเชียร

คณะรัฐประ ศาสนศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์